

Az abháziai Ilyuhin-zsomboly bejárata 2300 m tszf. magasságban, olvadó hódugó mellett 1990 júliusában
Entrance to the Ilyukhin's Cave in Arabika massif, 2300 m a. s. l. (July 1990)

források közötti szintkülönbség 2000–2200 m, köztük kicsi a térképi távolság és kedvezőek a geológiai adottságok. A zsombolyfeltárások még kezdeti stádiumban vannak, de már eddig is sikerült több helyen 1000 m-nél mélyebbre leereszkedni. Pillanatnyilag az Arabika legmélyebb zsombolya nemrég felfedezett Kijevszkaja (–1330 m), és a régebbi idő óta ismert Ilyuhin (Ilyukhin)-barlang (–1240 m). A Bzib-platón tárták fel a Szovjetunió legmélyebb barlangját, a Pantjukin (Pantyukhin)-zsombolyt, amely 1508 m-es mélységével a világranglista 2. helyezettje. A jelleglegi végpontokon szifonok akadályozzák a továbbjutást, ha ezeken sikerülne átjutni, talán a világ legmélyebb zsombolyai nyílnának meg a kutatók előtt. Ezek feltárásához a szovjet kutatók örömmel fogadják külföldi expedíciók jelentkezését, eddig francia, olasz és angol speleológusok próbálkoztak a kaukázusi mélyzsombolyok feltárásával. *B.D.*

Deep shafts in the Arabika–Bzib massifs

One of the deepest karst water carrying systems of the world is situated in Abkhazia, in the Arabika and Bzib massifs. The depth between the sinkholes and springs are about 2000–2200 m. The most famous caves are: Pantyukhin's Cave – 1508 m, second deepest cave in the world, Kievskaya – 1330 m, Ilyukhin's Cave – 1240 m. Here is the biggest karst spring in the USSR, the Mchishta (Q average 9,5 m³/sec., Qmax. 197 m³/sec.). The total number of investigated caves in Abkhazia may be counted by hundreds, but not less numbers of caves are waiting for their investigators. The Abkhazian State Committee on Physical Training Culture invites the speleologist to visit this famous cave area and gives help to organize expeditions. Address: Abkhazian ASSR, 384900 Sukhumi, House of Government, Abkhazgoskomsport.

BARLANGI FELFEDEZÉSEK A SZOVJETUNIÓBAN 1989-BEN

Nyugat-Kaukázus, Bzibszkij-hegység

A szovjet és francia barlangkutatók közös téli expedíciójának célja a Novoafonszkaja- és a Mcsista-barlang volt. Egy francia könnyűbúvárnak e barlangokat sikerült egyesítenie a Novoafonszkaja-barlang tavából kiindulva, és egyben feltárnia egy 15-20 méter mélyen található, 90 méter hosszú vízalatti alagutat, amely egy

hatalmas vízalatti terembe vezetett. A francia –35 méterig merült le benne, de sem a fenekét, sem oldalait nem látta meg. A bejárati szifon egyik elágazásából kiindulva egy másik francia könnyűbúvár –68 méterig merült. Ez eddig a legnagyobb merülési mélység, amit a Szovjetunióban értek. A vízalatti kút tovább folytatódik, és úgy tűnik, hogy egyesül a Sznyezsnaja–Mezsennij földalatti rendszerrel.

Krasznojarszki barlangkutatók további két szifonban merültek. Az egyikben –20 méteres mélységet értek el. A másikban egy –55 méteren lévő kanyarig jutottak. Később a Napra-zsomboly (–956 m) földalatti patakjának felfedezésével létrejött a kapcsolat a Mcsista-forrással. Figyelembe véve a Mcsista szifonjának mélységét, a teljes vízrendszer esése 2345 méter.

A Hiptinszki-hegycsoportban a moszkvai Lomonoszov Egyetem barlangkutatói feltárták a Kanyon-akna-barlang új bejáratát (–280 m), és megpróbálták átúszni a végpontját jelentő szifont. Kutatták a Vetesok nevű új barlangot is (–220 m).

A „Veszennaja” aknában tomszki barlangkutatók merültek a –550 m mélyen található szifonban. Egyiküknek sikerült –20 méterig merülni, de a szifon folytatódik.

A moszkvai és rjazanyi vizalatti barlangkutatók novemberi expedícióját a Habju-barlangban siker koronázta, mert mintegy 3 km összhosszúságú új áratot és termet fedeztek fel, melyekből 1 km már fel van térképezve.

Arabika

A kijevi barlangkutatók tovább ereszkedtek a „Gensikov Bezdin” nevű zsombolyban (–780 m), és 895 méteres mélységet értek el, ahonnan egy szűk átjárón keresztül bejutottak a Kujbisevszkaja-zsombolyba (–965 m). Ezáltal egyértelműen bizonyítottá vált az a korábbi nézet, hogy létezik az ún. Arabikszkaja hidrológiai rendszer. Az említettekén túl e rendszerhez tartozik a Kujbisevszkaja-zsomboly szája felett 80 méterrel nyíló, 340 méter mély Krubera- és a 240 méterrel magasabban nyíló Bercsilszkaja-akna. Ez utóbbi mélységét idén nyáron a kisinyovi barlangkutatók 250 méterről 420-ra növelték. A KT-117 („Russalka”) barlangot a krasznojarszki és irkutszki kutatók –160 méterről –250 méter mélységig feltárták. Ugyancsak ezen a területen található a Gandi-barlang, melyet –540 méterig jártak be.

Az Iljuh-in-barlang 1240 méteres mélységében található szifon átúszása véget moszkvai, Uszty-Kameno-

gorszk-i, kaunasi, valamint Rosztov-na-Donu-i barlangkutatók szerveztek expedíciót. Egy bűvárpáros 110 métert előrehaladva egy zsákutcát jelentő zárófalba ütközött, így végül is nem sikerült továbbjutni.

Észak-Kaukázus

A Rosztov-na-Donu-i barlangkutatók folytatták a Zagedan-barlang kutatását. A Rosztovszkaja-barlang mélységét –317 méterről –420 m-re növelték. Találtak két (130 és 180 m mélységű) új barlangot.

Közép-Ázsia

A Bajszuntan-hátságra szervezett urali-olasz expedíció (A. Visnyevszkij vezetésével) a Baj-Bulok-barlangban –1158 méterig lejutott. Figyelembe véve e barlang bejárat feletti 152 méteres magasságát, a rendszer teljes vertikális kiterjedése 1310 méter lett. Ezáltal a Baj-Bulok Ázsia legmélyebb barlangjává vált.

Szibéria

A Bota és a Léna folyók összetalálkozásánál található Botovszkaja-barlang irkutszki barlangkutatók munkájának eredményeképpen 1750 méterről 4500 méteresre „nőtt”.

1989-ben a Szovjetunió barlangjaiban nagyszámú külföldi expedíció végzett kutatásokat, éspedig Bulgáriából, Magyarországról, NDK-ból, Csehszlovákiából, Ausztriából, Nagy-Britanniából, Olaszországból, USA-ból és Franciaországból. A Szovjetunió barlangjaiban az elmúlt év alatt három kutató halt meg. Ketten hipotermia miatt, egy pedig halálra zúzta magát, mert ereszkedés közben a kötél elszakadt.

Alekszander Klimcsuk – Vladimir Kiszeljov
Fordította: Dr. Szunyogh Gábor

*Sevarnadze szovjet
ex-külgyminiszter (középen)
grúz barlangkutatók társágában
– helyenként derekig érő vízben
gázolva – megtekintette
a Chaltubo-barlangot*

*Shewarnadze Soviet
ex-foreign minister visited
the Tskhaltubo Cave in Caucasus,
accompanied with Georgian
speleologists (repro by D. Balázs)*

